

Tegen het licht

Citation for published version (APA):

Van Meeuwen, P., Huijboom, F., Rusman, E., & Imants, J. (2017). *Tegen het licht: Validiteit en betrouwbaarheid van een analyse-instrument om de ontwikkeling van PLG-en en collectief leren te analyseren*. Paper presented at Onderwijs Research Dagen 2017, Antwerpen, Belgium.

Document status and date:

Published: 01/01/2017

Document Version:

Peer reviewed version

Document license:

CC BY-NC-ND

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 04 Oct. 2022

Open Universiteit
www.ou.nl

Tegen het licht: validiteit en betrouwbaarheid van een analyse-instrument om de ontwikkeling van PLG-en en collectief leren te analyseren

Pierre van Meeuwen, Fred Huijboom, Ellen Rusman¹ & Jeroen Imants²

¹ Open Universiteit – Heerlen

² Radboud Docenten Academie - Nijmegen

Samenvatting

Professionele leergemeenschappen (PLG-en) als middel voor professionalisering en schoolontwikkeling hebben de belangstelling van beleidmakers, onderzoekers en onderwijspraktijk. Ons onderzoek richt zich op de vraag hoe PLG-en op VO-scholen geïnitieerd en gestimuleerd kunnen worden en zich in de tijd ontwikkelen. Een conceptueel raamwerk is ontwikkeld voor de PLG als multi-dimensioneel begrip; fungerend in een complexe onderwijscontext. Op basis hiervan zijn instrumenten ontwikkeld voor dataverzameling en analyse (vragenlijst, interview, observatie werkbijeenkomsten) om een beeld te krijgen van de ontwikkeling van de PLG en collectief leren. In dit rondetafelgesprek staat het analyse-instrument voor de observaties van PLG-bijeenkomsten centraal. De vraag is of met het instrument ontwikkelingen van PLG-en in opeenvolgende bijeenkomsten zichtbaar gemaakt kunnen worden.

Keywords: professionele leergemeenschap, collectief leren, samenwerkend leren, docentprofessionalisering

Rondetafelgesprek

Tegen het licht: validiteit en betrouwbaarheid van een analyse-instrument om de ontwikkeling van PLG-en en collectief leren te analyseren

De Professionele LeerGemeenschap (PLG) als middel voor professionalisering en schoolontwikkeling heeft de belangstelling van beleidmakers, onderzoekers en de onderwijspraktijk. In PLG-praktijken en onderzoek naar PLG-en wordt verondersteld dat binnen deze omgevingen collectief leren tot stand komt (Vermeulen, 2016).

In onze bestudering van onderzoeksliteratuur is gebleken dat er van een PLG geen eenduidig concept bestaat en dat de complexiteit vanwege onderlinge beïnvloeding tussen de kenmerken nog onderbelicht blijft.

We hebben daarom gekozen voor de ontwikkeling van een breed concept waaraan meerdere kenmerken zijn te onderscheiden. Dit concept is ontwikkeld om rekening te houden met het complexe karakter van collectief leren en de onderwijspraktijk. We verwachten dat het een nauwkeurige analyse en een genuanceerde beschrijving van een PLG mogelijk maakt (Hairon e.a., 2015; Slegers e.a., 2013).

Het concept is gebaseerd op een inventarisatie van kenmerken die genoemd zijn in de literatuur. In dit concept worden drie aspecten onderscheiden (professioneel, leren en gemeenschap) waaraan in totaal 11 kenmerken worden toegekend die van belang worden geacht voor collectief leren.

Aspecten PLG	Kenmerken
Professioneel	1. Gerichtheid op het leren van leerlingen 2. Gerichtheid op permanente professionele ontwikkeling
Leer(activiteiten)	3. Samenwerken 4. Reflecteren 5. Feedback geven en ontvangen 6. Experimenteren
Gemeenschap	7. Gedeelde visie 8. Gezamenlijke verantwoordelijkheid 9. Onderling vertrouwen en respect 10. Collegiale steun en aanmoediging

Ons onderzoek richt zich op de vraag hoe PLG-en op scholen voor voortgezet onderwijs zich ontwikkelen over een periode van twee jaar vanaf het startmoment van de PLG. Daarbij besteden we speciaal aandacht aan de ontwikkeling van de onderscheiden kenmerken die mogelijk samen gaan met collectief leren binnen een PLG. Het is een vergelijkende casestudie naar de ontwikkeling van verschillende PLG-en op verschillende scholen.

Gedurende de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017 worden 7 PLG-en op 6 verschillende scholen gevolgd. De PLG-en zijn gespreid over diverse onderwijstypes en werken aan verschillende didactische/pedagogische thema's. De PLG-en komen 6 tot 8 keer per schooljaar bij elkaar. In de tussentijdse periodes overleggen en ontwikkelen docenten en experimenteren zij met aanpakken en materialen binnen het gekozen thema.

Om de ontwikkeling van de PLG in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van verschillende instrumenten: vragenlijst, semigestructureerde interview, logboek en observaties van PLG-bijeenkomsten. De vragenlijst, het semigestructureerd interview en het analyseschema voor de bijeenkomsten zijn gebaseerd op hetzelfde concept. Daarmee kunnen de resultaten van de databronnen met elkaar worden vergeleken met het oog op triangulatie. Het is van belang dat het analyse-instrument valide en betrouwbaar is.

De vragenlijsten zijn gebaseerd op bestaande gevalideerde (sub-)schalen en zijn/worden geanalyseerd met SPSS.

Voor de interviews is een betrouwbaar analyse-instrument ontwikkeld ($Kappa > 0,7$).

Ook voor de observaties hebben we een analyse-instrument ontwikkeld.

Aan het eind van schooljaar 2016-2017 is bij de 61 deelnemers de vragenlijst (100% respons) en het interview 3 keer afgenomen en zijn er 98 bijeenkomsten geobserveerd.

Dit rondetafelgesprek concentreert zich op de observatie van de PLG-bijeenkomsten middels het analyse-instrument. Van alle bijeenkomsten zijn audio-opnamen gemaakt. De audio-opnamen zijn uitgewerkt in transcripties. Deze transcripties worden geanalyseerd met het eerder genoemde instrument.

In de rondetafelsessie willen we bespreken of het instrument waarmee de transcripties worden geanalyseerd, geschikt is (hoe het werkt); of de resultaten van de verschillende instrumenten met elkaar te vergelijken zijn en of de ontwikkeling van de PLG en collectief leren daarmee in beeld gebracht kan worden. Dit zal mede gedaan worden door de deelnemers aan dit gesprek zelf ook een voorbeeld te laten analyseren m.b.v. het analyse-instrument. Verder worden in de rondetafelsessie de uitkomsten van de analyse van de bijeenkomsten vergeleken met resultaten van de eerste afname van de vragenlijst.

Het onderzoek is relevant voor zowel wetenschap als voor de praktijk.

Het moet leiden tot nieuwe wetenschappelijke kennis met betrekking tot het functioneren en de ontwikkeling van een PLG: hoe het werkt, wat het oplevert en welke inspanningen daarvoor nodig zijn. De vraag is hoe dit zich verhoudt tot de hoge verwachtingen t.a.v. de effectiviteit die beschreven worden in de literatuur.

Het rondetafelgesprek is relevant voor de ontwikkeling van een valide, betrouwbaar en bruikbaar instrument voor het analyseren van transcripties van audio-opnamen van (PLG)bijeenkomsten.

Referenties

Hairon, S., Wee Pin Goh, J., Siew Kheng Chua, C., & Wang, L. 2015. A research agenda for professional learning communities: moving forward. *Professional development in education*, 41 (1) 1-15.

Slegers, P., Brok, P., Verbiest, E., Molenaar and M., Daly, A. 2013. Toward Conceptual

Clarity: A Multi-dimensional, Multilevel Model of Professional Learning Communities in Dutch Elementary schools. *The Elementary School Journal*, 114 (1) 118-137.

Vermeulen, M., 2016. Leren organiseren: een rijke leeromgeving voor leraren en scholen Inaugurele rede. Heerlen: Open Universiteit Nederland.